

XXII tarptautinė mokslinė konferencija /
XXII międzynarodowa konferencja naukowa

Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė XVIII amžiuje

Piliėtis. Šeima. Edukacija

Wielkie Księstwo Litewskie w XVIII wieku

Obywatel. Rodzina. Edukacja

Skiriama 250-osioms Tautinės edukacinės komisijos įsteigimo metinėms /
Poświęcona 250. rocznicy utworzenia Komisji Edukacji Narodowej

2023 m. gruodžio 7–8 d. / 7–8 grudnia 2023 r.

Nacionalinis muziejus

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai /

Muzeum Narodowe – Pałac Wielkich Książąt Litewskich

Katedros a. 4, Vilnius

Organizatoriai / Organizatorzy

Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios
Kunigaikštystės valdovų rūmai / Muzeum
Narodowe – Pałac Wielkich Książąt Litewskich

Lietuvos istorijos institutas / Instytut Historii
Litwy

Konferencijos partneriai / Partnerzy konferencji

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir
sporto ministerija / Ministerstwo Edukacji,
Nauki i Sportu Republiki Litewskiej

Lenkijos Respublikos ambasada Lietuvos
Respublikoje / Ambasada Rzeczypospolitej
Polskiej w Republice Litewskiej

PROGRAMA / PROGRAM

2023 m. gruodžio 7 d., ketvirtadienis / 7 grudnia 2023 r., czwartek

9.30–10.00 Registracija / Rejestracja

**10.00–10.30 Konferencijos atidarymas. Sveikinimo žodis /
Otwarcie konferencji. Przemówienie powitalne**

Gintautas JAKŠTAS

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministras /
Minister Edukacji, Nauki i Sportu Republiki Litewskiej

Konstanty RADZIWIŁŁ

Lenkijos Respublikos nepaprastasis ir įgaliotasis ambasadorius Lietuvos Respublikoje /
Ambasador Nadzwyczajny i Pełnomocny Rzeczypospolitej Polskiej w Republice Litewskiej

Prof. habil. dr. Alvydas NIKŽENTAITIS

Lietuvos istorijos instituto direktorius / Dyrektor Instytutu Historii Litwy

Doc. dr. Vydas DOLINSKAS

Nacionalinio muziejaus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų direktorius /
Dyrektor Muzeum Narodowego – Pałacu Wielkich Księżąt Litewskich

10.30–13.30 I posėdis / I sesja

ASMUO, TAUTA, PILIETIS / OSOBA, NARÓD, OBYWATEL

Moderuoja / Moderator dr. Ramunė Šmigelskytė-Stukienė

10.30–10.50

Dr hab. Andrej MACUK (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii
Nauk / Lenkijos mokslų akademijos Tadeusza Manteuffelio istorijos institutas)

*Reprezentacja parlamentarna Wielkiego Księstwa Litewskiego za panowania
Augusta III*

*Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės parlamentinis atstovavimas Augusto III
valdymo laikotarpiu*

10.50–11.10

Prof. dr hab. Dariusz ROLNIK (Uniwersytet Śląski w Katowicach / Silezijos universitetas
Katowicuose)

*Szlachta państwa polsko-litewskiego czasów stanisławowskich o znaczeniu i
roli edukacji w życiu publicznym – zarys problematyki*

Stanislovo Augusto laikų Lenkijos ir Lietuvos valstybės bajorija apie edukacijos vaidmenį viešajame gyvenime. Problemos metmenys

11.10–11.30

Dr. Adam STANKEVIČ (Lietuvos istorijos institutas / Instytut Historii Litwy)

Apšvietos apraiškos XVIII a. antrosios pusės Vilniaus pilies teismo sprendimuose

Przejawy Oświecenia w wyrokach sądu grodzkiego wileńskiego z drugiej połowy XVIII wieku

11.30–11.50 Kavos pertrauka / Przerwa na kawę

11.50–12.10

Prof. dr. Valdas RAKUTIS (Lietuvos Respublikos Seimas, Klaipėdos universitetas / Sejm Republiki Litewskiej, Uniwersytet Kłajpedzki)

Jo Karališkosios Malonybės kadetų korpusas Varšuvoje: geroji patirtis ir jos išliekamoji vertė

Korpus Kadetów Jego Królewskiej Mości w Warszawie: dobra praktyka i jej trwała wartość

12.10–12.30

Doc. dr. Domininkas BURBA (Vytauto Didžiojo universitetas / Uniwersytet Witolda Wielkiego)

Piliečio pareigos, ištikimybė sostui ir asmeniniai interesai: Liudviko Skumino Tiškevičiaus ir Stanislovo Augusto Poniatovskio susirašinėjimo tematika

Obowiązki obywatelskie, wierność tronowi i interesy osobiste: tematyka korespondencji Ludwika Skumina Tyszkiewicza ze Stanisławem Augustem Poniatowskim

12.30–12.50

Dr. Jolita SARCEVIČIENĖ (Lietuvos istorijos institutas / Instytut Historii Litwy)

*„Jei rūpindamiesi vaikais jų širdyse nepasėsite pilietinių dorybių sėklos...“
Pilietiškumo ugdymo rekomendacijos tėvams XVIII a. raštijoje*

„Jeśli w trosce o dzieci nie zasiejecie w ich sercach ziarna cnoty obywatelskiej...“ Zalecenia dla rodziców dotyczące edukacji obywatelskiej w XVIII-wiecznym piśmiennictwie

12.50–13.10

Dr. Lina BALAIŠYTĖ (Lietuvos kultūros tyrimų institutas, Vilniaus universitetas / Instytut Badań Kultury Litwy, Uniwersytet Wileński)

Aktualiosios istorijos vizualizacija ir pilietiškumo pamokos Pranciškaus Smuglevičiaus kūryboje

Wizualizacja historii aktualnej i lekcji obywatelstwa w twórczości Franciszka Smuglewicza

13.10–13.30 Diskusija / Dyskusja

13.30–14.30 Pietų pertrauka / Przerwa obiadowa

14.30–15.00 Popietės kava pas ministrą. Apsilankymas Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijoje. Pirmosios konferencijos sesijos apibendrinimas / Wizyta w Ministerstwie Edukacji, Nauki i Sportu Republiki Litewskiej. Podsumowanie pierwszej sesji konferencji (A. Volano g. 2, Vilnius)

15.30–18.00 II posėdis / II sesja

ŠEIMA, VISUOMENĖ, EDUKACIJA (I) /

RODZINA, SPOŁECZEŃSTWO, EDUKACJA (I)

Moderuoja / Moderator doc. dr. Robertas Jurgaitis

15.30–15.50

Prof. dr hab. Piotr GUZOWSKI, prof. dr hab. Marzena LIEDKE,

prof. dr hab. Radosław PONIAT (Uniwersytet w Białymstoku / Balstogės universitetas)

Na wschód od linii Hajnala – rodzina i gospodarstwo domowe w Wielkim Księstwie Litewskim w końcu XVIII wieku

Į rytus nuo Hajnalo linijos: šeima ir namų ūkis XVIII amžiaus Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje

15.50–16.10

Dr. Aistė PALIUŠYTĖ (Lietuvos kultūros tyrimų institutas / Instytut Badań Kultury Litwy)

Vizualinė edukacija Radvilų dvare XVIII amžiuje

Edukacja wizualna na dworze Radziwiłłów w XVIII wieku

16.10–16.30

Dr Aleksandra ZIOBER (Uniwersytet Wrocławski / Wrocławo universitetas)

Walory edukacyjne żywotów przedstawicieli rodziny Sapiechów autorstwa Kazimierza Kognowickiego

Kazimiero Kognovickio parengtų Sapiegų giminės atstovų gyvenimo aprašymų edukacinė vertė

16.30–16.50

Kavos pertrauka / Przerwa na kawę

16.50–17.10

Dr. Jonas DRUNGILAS (Lietuvos istorijos institutas / Instytut Historii Litwy)

„Šventoji Šeima“: Abiejų Tautų Respublikos kilmingųjų giminystės ryšiai Vilniaus katedros Saldžiausiojo Marijos Vardo arkibrolijoje XVII a. pabaigoje – XVIII a.

„Święta Rodzina“: Relacje pokrewieństwa szlachty Rzeczypospolitej Obojga Narodów w Arcybractwie Najświętszego Imienia Maryi przy Katedrze wileńskiej pod koniec XVII – w XVIII wieku

17.10–17.30

Mgr Julia POMIAN (Uniwersytet Wrocławski / Wrocławo universitetas)

Kształtowanie postaw religijnych na podstawie osiemnastowiecznej księgi cudów i łask z kościoła św. Jakuba i Filipa w Wilnie

Religinių nuostatų formavimas remiantis XVIII amžiaus stebuklų ir malonių knyga iš Vilniaus Šv. Jokūbo ir Pilypo bažnyčios

17.30–18.00

Diskusija / Dyskusja

**PIRMOS KONFERENCIJOS DIENOS APIBENDRINIMAS /
PODSUMOWANIE PIERWSZEGO DNIA KONFERENCJI**

18.00–19.00

Ekskursija parodoje / Zwiedzanie wystawy

Tarp būties ir atminties: senieji Vilniaus pilių vaizdai / Między egzystencją a pamięcią: stare wizerunki zamków wileńskich

2023 m. gruodžio 8 d., penktadienis / 8 grudnia 2023 r., piątek

10:00–11:00 III posėdis / III sesja

ŠEIMA, VISUOMENĖ, EDUKACIJA (II) /
RODZINA, SPOŁECZEŃSTWO, EDUKACJA (II)
Moderuoja / Moderator doc. dr. Liudas Glemža

10:00–10:20

Dr. Violeta PANSEVIČ (Lietuvos valstybės istorijos archyvas / Litewskie Państwowe
Archiwum Historyczne)

Vilniaus miestiečių požiūris į vaikų edukaciją XVIII amžiuje

Poglądy mieszczan wileńskich na edukację dzieci w XVIII wieku

10:20–10:40

Prof. dr. Vaida KAMUNTAVIČIENĖ (Vytauto Didžiojo universitetas / Uniwersytet
Witolda Wielkiego)

Ar Kauno dominikonai prisidėjo prie Kauno miesto gyventojų edukacijos?

Czy kowieńscy dominikanie przyczynili się do edukacji mieszkańców Kowna?

10:40–11.00

Dr Jan BULAK (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie / Popiežiaus Jono Pauliaus II
universitetas Krokuvoje)

Troska o jakość duchowieństwa. Wizytacje diecezji żmudzkiej w XVIII wieku

Rūpinimasis dvasininkų kvalifikacija. Žemaitijos vyskupystės vizitacijos XVIII amžiuje

11.00–11.20 Kavos pertrauka / Przerwa na kawę

11.20–13.00 IV posėdis / IV sesja

TAUTINĖ EDUKACINĖ KOMISIJA: MOKYKLOS IR MOKINIAI /
KOMISIJA EDUKACJI NARODOWEJ: SZKOŁY I UCZNIOWIE
Moderuoja / Moderator dr. Lina Balaišytė

11.20–11.40

Prof. dr hab. Janina KAMIŃSKA (Uniwersytet Warszawski / Varšuvos universitetas)

Stan badań nad Komisją Edukacji Narodowej i dzisiejsze możliwości publikacyjne

Tautinės edukacinės komisijos tyrimų būklė ir šiuolaikinės publikacijų galimybės

11.40–12.00

Akad. dr. (hp) Rūta JANONIENĖ (Vilniaus dailės akademija / Wileńska Akademia Sztuk Pięknych)

Pirmieji Pranciškaus Smuglevičiaus mokiniai Vilniuje

Pierwsi uczniowie Franciszka Smuglewicza w Wilnie

12.00–12.20

Dr Jacek KORDEL (Uniwersytet Warszawski / Varšuvos universitetas)

Georg Forster na Uniwersytecie Wileńskim (1784–1787)

Georgas Fosteris Vilniaus universitete (1784–1787)

12.20–12.40

Dr Jakub BAJER (Instytut Historii Nauki im. Ludwika i Aleksandra Birkenmajerów Polskiej Akademii Nauk / Lenkijos mokslų akademijos Ludwiko ir Aleksandro Birkenmajerių mokslo istorijos institutas)

Trudne początki Polskiej Szkoły Orientalnej w Stambule

Sunki lenkiškos Rytų kalbų mokyklos Stambule pradžia

12.40–13.00 Diskusija / Dyskusja

13.00–14.30 Pietų pertrauka / Przerwa obiadowa

14.30–17.10 V posėdis / V sesja

TAUTINĖ EDUKACINĖ KOMISIJA: MOKYTOJŲ BENDRUOMENĖ /
KOMISJA EDUKACJI NARODOWEJ: SPOŁECZNOŚĆ NAUCZYCIELI
Moderuoja / Moderator dr. Adam Stankevič

14.30–14.50

Doc. dr. Liudas JOVAIŠA (Vilniaus universitetas / Uniwersytet Wileński)

Buvusių Lietuvos jėzuitų patirtys Tautinės edukacinės komisijos mokyklose

Doświadczenia byłych litewskich jezuitów w szkołach Komisji Edukacji Narodowej

14.50–15.10

Prof. dr hab. Ewa KULA (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach / Kelcų Jano Kochanowskio universitetas)

Prof. dr hab. Adam MASSALSKI (Wyższa Szkoła Umiejętności Zawodowych w Pińczowie / Pińcuvo aukštoji profesinių įgūdžių mokykla)

Nauczyciele języków nowożytnych w szkołach średnich Wydziału Litewskiego w czasach Komisji Edukacji Narodowej

Moderniųjų kalbų mokytojai Tautinės edukacinės komisijos Lietuvos skyriaus vidurinėse mokyklose

15.10–15.30

Dr hab. Katarzyna BUCZEK (Uniwersytet Warszawski / Varšuvos universitetas)

„Na polowania zachodzi... często napija się”. Problemy życia codziennego w szkołach Komisji Edukacji Narodowej Wielkiego Księstwa Litewskiego – zarys zagadnienia

„Į medžioklę eina... dažnai girtuokliauja.“ Kasdieninio gyvenimo problemos Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Tautinės edukacinės komisijos mokyklose. Temos metmenys

15.30–15.50

Laurynas BLAŽYS (Lietuvos švietimo muziejus / Litewskie Muzeum Edukacji)

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės švietimo sistema XVIII a. pabaigoje Europos kontekste

System oświaty Wielkiego Księstwa Litewskiego pod koniec XVIII wieku w kontekście europejskim

15.50–16.10

Kavos pertrauka / Przerwa na kawę

16.10–16.30

Habil. dr. Aldona PRAŠMANTAITĖ (Lietuvos istorijos institutas / Instytut Historii Litwy)

Kun. Pranciškaus Ksavero Mykolo Bohušo 1803 m. vizituotų mokyklų mokytojų bendruomenė

Spółeczność nauczycieli szkół wizytowanych w 1803 r. przez ks. Franciszka Ksawerego Michała Bohusza

16.30–16.50

Dr. Regina JAKUBĖNAS (Vilniaus universitetas / Uniwersytet Wileński)

*Praktinių įgūdžių ugdymas kun. Pranciškaus Ksavero Mykolo Bohušo
1803 m. generalinės mokyklų vizitacijos raporte*

*O kształceniu umiejętności praktycznych w raporcie ks. Franciszka
Ksawerego Michała Bohusza z wizytacji generalnej szkół okręgu wileńskiego
w 1803 roku*

16.50–17.10

Prof. dr hab. Danuta KOWALEWSKA (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu /
Torunės Mikalojaus Koperniko universitetas)

*Prekursorzy nowoczesnego wychowania – Michał Dymitr Krajewski i Jędrzej
Śniadecki*

*Šiuolaikinio ugdymo pradininkai – Mykolas Dimitrijus Krajevskis ir Andrius
Sniadeckis*

17.10–17.30

Diskusija / Dyskusja

18.00–19.00 Konferenciją apibendrinanti diskusija /

Diskusja podsumowująca konferencję

LENKIJOS IR LIETUVOS VALSTYBĖS ŠVIETIMO REFORMA
XVIII AMŽIUJE: ISTORIJA, PATIRTYS, PAMOKOS /
REFORMA OŚWIATY W RZECZYPOSPOLITEJ OBOJGA
NARODÓW W XVIII WIEKU: HISTORIA, DOŚWIADCZENIA,
LEKCJE

Dalyvauja / Uczestniczą:

prof. dr hab. Janina KAMIŃSKA, prof. dr hab. Dariusz ROLNIK,
dr. Olga MASTIANICA-STANKEVIČ, prof. dr. Valdas RAKUTIS
Moderuoja / Moderator dr. Ramunė ŠMIGELSKYTĖ-STUKIENĖ

Pranešimų trukmė 15–20 min. / Czas wystąpienia 15–20 minut

**Konferencijos kalbos: lietuvių ir lenkų (synchroninis vertimas) /
Języki konferencji: litewski i polski (tłumaczenie symultaniczne)**

Konferencijos organizacinis komitetas / Komitet organizacyjny konferencji

Doc. dr. **Ramunė Šmigelskytė-Stukienė** (Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, Lietuvos istorijos institutas / Muzeum Narodowe – Pałac Wielkich Książąt Litewskich, Instytut Historii Litwy), komiteto pirmininkė / przewodnicząca komitetu

Dr. **Lina Balaišytė** (Lietuvos kultūros tyrimų institutas / Instytut Badań Kultury Litwy)

Doc. dr. **Vydas Dolinskas** (Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, Vilniaus universitetas / Muzeum Narodowe – Pałac Wielkich Książąt Litewskich, Uniwersytet Wileński)

Doc. dr. **Liudas Glemža** (Vytauto Didžiojo universitetas / Uniwersytet Witolda Wielkiego)

Doc. dr. **Robertas Jurgaitis** (Lietuvos istorijos institutas / Instytut Historii Litwy)

Prof. dr. **Valdas Rakutis** (Lietuvos Respublikos Seimas, Klaipėdos universitetas / Sejm Republiki Litewskiej, Uniwersytet Klaipędzki)

Dr. **Adam Stankevič** (Lietuvos istorijos institutas / Instytut Historii Litwy)

Kontaktai / Kontaktzy:

xviiiarnzius@gmail.com, smigelskyte.stukiene@gmail.com;

tel. +370 684 48 885

Organizatoriai / Organizatorzy

Partneriai / Partnerzy

Lenkijos Respublikos
ambasada
Vilniuje

Išleisti XVIII amžiaus studijų tomai /
Wydane tomy Studiów osiemnastowiecznych

XVIII
amžiaus
studijos

1

LIETUVOS
Didžioji Kunigaikštystė:
tarp tradicijų ir naujovių

XVIII
amžiaus
studijos

3

LIETUVOS
Didžioji Kunigaikštystė
Iššūkiai. Laimėjimai. Netekstys

XVIII
amžiaus
studijos

2

LIETUVOS
Didžioji Kunigaikštystė
Valstybė. Kultura. Edukacija

XVIII
amžiaus
studijos

4

LIETUVOS
Didžioji Kunigaikštystė
Visuomenė. Kasdienybės istorija

Išleisti XVIII amžiaus studijų tomai /
Wydane tomy Studiów osiemnastowiecznych

XVIII
amžiaus
studijos

5

LIETUVOS
Didžioji Kunigaikštystė
Luomas, Pašaukimas, Užsėmimas

XVIII
amžiaus
studijos

7

LIETUVOS
Didžioji Kunigaikštystė
Gimtinė, Bendrija, Grupuoė

XVIII
amžiaus
studijos

6

LIETUVOS
Didžioji Kunigaikštystė
Personalijs. Idėjos. Reflekaijs

XVIII
amžiaus
studijos

8

LIETUVOS
Didžioji Kunigaikštystė
Vyrai ir moterys

